

ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΗΣΙΟΔΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

(ΦΙΛΟΛΑΟΣ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ)

Ο Ησίοδος εγεννήθη εις την Άσκραν της Βοιωτίας, δι' αυτό οι παλαιότεροι τον αποκαλούσαν «Άσκραίον».

Περί των χρόνων, κατά τους οποίους εγεννήθη και ήκμασεν ο Ησίοδος, πολλές γνώμες διετυπώθησαν από τους αρχαιότερους και νεωτέρους ερευνητάς της αρχαίας Ελληνικής Γραμματολογίας.

Άλλοι υπεστήριξαν ότι ήταν σύγχρονος του Ομήρου και διετύπωσαν την γνώμην ότι οι δύο αυτοί μεγάλοι ποιηταί διαγωνίσθησαν σε πνευματικό ανταγωνιστικό άθλημα, που οργανώθηκε στην Χαλκίδα. Ισχυρίζονται ακόμη ότι στο πνευματικό αυτό άθλημα ο Ησίοδος ενίκησε τον Όμηρον και έλαβεν ως γέρας ένα Τρίποδα, που τον αφιέρωσε στις Ελικωνιάδες Μούσες, οι οποίες του ενέπνευσαν την νικηφόρον ποιητικήν δημιουργίαν.

Μεταξύ αυτών που ισχυρίσθησαν ότι ο Ησίοδος ήτο σύγχρονος του Ομήρου εξέχουσαν θέσιν κατέχει ο ιστορικός Ηρόδοτος¹.

Άλλοι μεταξύ των οποίων καταλέγονται ο Έφορος ο Κυμαίος, ο Φιλόστρατος, ύστερα δε και ο Ρωμαίος τραγικός Λούκιος – Ακκιος υπεστήριξαν την γνώμην ότι ο Ησίοδος ήτο **προγενέστερος** του Ομήρου².

Όμως, η κρατούσα γνώμη μεταξύ των νεωτέρων ιστορικών και γραμματολόγων είναι ότι ο Ησίοδος έζησε τον 8ον αιώνα μεταξύ των ετών 750 και 700 π. Χ. Ο Γερμανός Ελληνιστής Κάρολος Sittl που ασχολήθηκε ιδιαίτερος με τα έργα του Ησιόδου, εις το βιβλίον του «Ησιόδου τα Άπαντα» σχολιάζων τον προαναφερθέντα ισχυρισμόν περί συμμετοχής Ησιόδου και Ομήρου εις το εν Χαλκίδι πνευματικόν άθλημα, διατυπώνει την άποψιν ότι:

“...Ισως έτερος Όμηρος ήν ο του Ησιόδου ισόχρονος, ο του Εύφρονος παίς ο Φωκεύς»³

Ο Ησίοδος ήταν γεωργο-ποιμένας και με την ποιήσιν ασχολήθηκε χάρις εις την έμπνευσιν των Ελικωνιάδων Μουσών και με την προ-

¹ «Ησίοδον γαρ και Όμηρον ηλκίην τετρακοσίοισι ετεσι δοκέω πρεσβυτέρους γενέσθαι».Ιδε εις Καρόλου Sittl «Ησιόδου Άπαντα» (1889) Εισαγωγή σελ. 20 επ.

² Αυτόθι, σελ.17.

³ -Αυτόθι.

τροπήν του ιερατείου των, όπως ο ίδιος ομολογεί⁴. Τα πιο γνωστά έργα του Ησίοδου είναι δύο:

Η «Θεογονία» και το «Έργα και Ημέραι». Εις τον Ησίοδον αποδίδονται και άλλα έργα, ιδίως υπό των παλαιότερων ερευνητών όπως: «Ηοίαι ή Κατάλογος Γυναικών», το « Ασπίς ή Ασπίς του Ηρακλέους» κ.ά.

Απεκλήθη «Πατήρ του Διδακτικού Έπους». Ενώ ο Όμηρος άδει το κλέος και τις ηρωικές πράξεις ηρώων και ημιθέων, ο Ησίοδος ασχολείται με τον κοινόν άνθρωπον, τον αγωνιστήν της καθημερινής βιοτικής πάλης.

Αυτόν τον αγωνιστήν άνθρωπον προσπαθεί να τον ενισχύση και να τον διδάξη με ηθικά και θρησκευτικά παραγγέλματα, έτσι ώστε, τηρώντας αυτά και ασκώντας αξιοπρεπή και δικαίαν συμπεριφοράν στις σχέσεις του με τους συνανθρώπους του, να ημπορέση ο άνθρωπος αυτός να ανακουφίζεται μεν από τις ταλαιπωρίες της ζωής, περαιτέρω δε να εξευγενίζεται και να ευτυχή.

Η διαφοροποίησις της ποιήσεως του Ησίοδου από την Ομηρικήν έχει το χαρακτηριστικόν ότι ο Ησίοδος δεν ομιλεί για... «μακρυνά πράγματα»!

Δεν παρασύρει τους ακροατάς και αναγνώστας του με την γοητείαν της επικής αφηγήσεως εις ένα κόσμον φανταστικόν και παρελθόντα. Διδάσκει τους ανθρώπους πράγματα συγκεκριμένα και οικεία. Ομιλεί περισσότερο για τις ανθρώπινες υποχρεώσεις και ολιγότερον δια τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ο Ησίοδος εις την ποίησίν του έχει ανακαλύψει κοινόν δρόμον συνεννοήσεως με τους συνανθρώπους του. Ο,τι λέγει το εξηγεί με προσωπικές εμπειρίες.

Ιδιαιτέρως, εις το θαυμάσιον έργον του «Έργα και Ημέραι», αφετηρία και αφορμή της ποιητικής του δημιουργίας είναι η φιλονεικία με τον νεώτερον αδελφόν του Πέρσην. Τα δύο αδέρφια εμοίρασαν την πατρικήν κληρονομίαν.

Ο Πέρσης όμως συνεχώς ήθελε και έπαιρνε περισσότερα. Η διαφορά των τελικά έφθασε στους δικαστάς. Οσο επλησίαζεν η ημέρα της δίκης ο Πέρσης «επεριποιόταν» ιδιαιτέρως τους «δωροφάγους» δικαστάς που θα έκριναν την δίκην (Κυττάξατε, πόσον παλαιά είναι τα «παραδικαστικά» κυκλώματα» και η φαυλότης, έστω σε μέρος του δικαστικού σώματος)!

⁴ - Ησίοδου, «Θεογονία», στιχ. 22 επ.

Ετσι, ο Ποιητής μας ... έχασε την δίκη. Ο αδελφός του Πέρσης όμως δεν απολαμβάνει επί πολύ τα άνομα και άδικα εις βάρος του αδελφού του κέρδη.

Ακαμάτης και τεμπέλης καθώς είναι, περιπίπτει πάλι σε δυστυχίαν. Μη έχοντας πόρους από τιμίαν εργασίαν, ετοιμάζεται να ανοίξη και άλλη δίκη κατά του αδελφού του (ΗΣΙΟΔΟΥ), ο οποίος αρνείται να δώση και άλλα χρήματα εις τον άδικον, σπάταλον και πλεονέκτην αδελφόν του. Αντιθέτως, τον προτρέπει να στραφή αποφασιστικά στην τιμίαν εργασίαν.

Αυτά αποτελούν, εν ολίγοις, το πραγματικόν πλαίσιον, την συγκεκριμένην αιτίαν και αφετηρίαν του ποιήματος « Εργα και Ημέραι» του Ησιόδου.

Είναι η πρώτη «μαγιά» για να συνθέση ο Ποιητής το αριστούργημά του αυτό!

Όμως, το προσωπικόν στοιχείον γενικεύεται μέσα στο ποίημα. Μετουσιώνεται σε κανόνα γενικής ισχύος, χωρίς να χάνη εντελώς τον προσωπικόν του χαρακτήρα. Λέγει ένας από τους νεωτέρους σχολιαστές του έργου τούτου:

«Αυτή η ιδιότυπος μετακίνησης μεταξύ ιδιαιτέρου και γενικού, επικαίρου και αιωνίου, βεβιωμένου και πανανθρωπίνου θα καταστή αργότερον το χαρακτηριστικώτερον γνώρισμα της αρχαϊκής ποιήσεως»⁵. Κεντρικόν σημείον αναφοράς και σπονδυλική στήλη των πολλαπλών θεμάτων, τα οποία συνάπτονται με την ως άνω φιλονεικίαν των δύο αδελφών, είναι η Δικαιοσύνη, υπό την ευρείαν του όρου έννοιαν.

Βεβαίως, ο Ησιόδος δεν είναι νομοδιδάσκαλος ή θεωρητικός του Δικαίου, ούτε κινείται εις τον παράδεισον των νομικών εννοιών, δια να θυμηθούμε τον γνωστόν στους νομικούς Γιέρινγκ. Εις την ανάπτυξιν των θεμάτων του ο Ησιόδος έχει ως εφόδια τον σπερματικόν λόγον, τις αρχές του φυσικού Δικαίου και την εμπειρίαν, καίτοι ο ίδιος την έμπνευσιν και ικανότητά του να ασχοληθή εις την ποίησιν και τις έννοιες της Δικαιοσύνης – Αδικίας, την αποδίδει εις τις κόρες του Διός, τις Ελικωνιάδες Μούσες, οι οποίες όπως λέγει τον ενέπνευσαν εις την ποιητικήν του δημιουργίαν⁶.

Δια να κατανοήσουμε τις περί Δικαιοσύνης αντιλήψεις και διδαχές του Ησιόδου, θα τις εξετάσουμε υπό τις εξής ειδικώτερες απόψεις:

⁵ - Α. Σκιαδά, «ο Ποιητής Ησιόδος» (1972) σελ. 11.

⁶ .- « Ενέπνευσαν δε μ' αοιδήν θέστην, ίνα κλείοιϋ: τά τ' εσόμενα πρό τ' εόνιωι. Ησιόδου, ένθ' αν,

1^{ον}. Της εννοίας της Δικαιοσύνης, θεωρουμένης υπό την οπτική γωνίαν των διαπροσωπικών σχέσεων των ανθρώπων, των μελών μιας κοινωνίας.

2^{ον}. Της εννοίας της Δικαιοσύνης, εξεταζομένης υπό το πρίσμα Δικαστών και Δικαζομένων. Ακόμη των Αρχόντων και Αρχομένων, δηλαδή των ασκούντων την εξουσίαν εις μίαν Πολιτείαν (Κράτος) και των εντός αυτής διοικουμένων.

Ελέχθη, προηγουμένως, ότι κίνητρον και αφετηρία στις σκέψεις του Ησιόδου είναι η άδικη και ανήθικη συμπεριφορά του τεμπέλη αδελφού του Πέρση.

Του λέγει με παράπονο ο Ποιητής: *«Γιατί και την κληρονομιά μας πιά μοιράσαμε και άλλα πολλά πήρες δικά σου αρπάζοντας, δωροδοκώντας άφθονα τους άρχοντες δικαστές, που ό,τι τους πάς το καταβροχθίζουν και που είναι έτοιμοι με τέτοια δικαιοσύνη να δικάσουν»*⁷.

Από αυτήν την τραυματική – προσωπική εμπειρίαν ο Ποιητής μας ανάγεται στο πρώτο βασικό θέμα : Την Εριν, με τις δύο μορφές της. Την αγαθήν Εριν και την «κακόχαρτον και μισητήν» Εριν. Διότι όπως τονίζει:

*“Δεν είναι μοναχά ένα είδος Ερίδος στον κόσμο αυτό, αλλά είναι δύο. Την μίαν αυτός που θα την νοιώση δεν ημπορεί παρά να την επαινέση. Την άλλην όμως θα κατηγορήση... Η μια τον μαύρο πόλεμο και τις διχόνοιες η καταραμένη συνδανλίζει και από τους θνητούς κανείς δεν την αγαπά. Όμως την άλλη ο Δίας που από ψηλά ζυγוסτατεί και στον αιθέρα κατοικεί, μέσ’ στα ριζώματα την έβαλε της γής, πολύ για τους ανθρώπους κάνοντάς την συμφερότερη»*⁸.

Η Έρις εις την ποίησιν του Ησιόδου είναι η **θεοποίησης** μιας δυνάμεως, που ασκεί **δυναστικήν** επίδρασιν εις τον άνθρωπον. Η διμερής φύσις της εκφράζει τις δύο δυνατότητες ανθρωπίνης συμπεριφοράς. Ότι δηλαδή ο άνθρωπος εμπνεόμενος από την αγαθήν Έριν είναι δυνατόν να αποκτήση με την έντιμον εργασίαν του πλούτον και δόξαν, αξιοποιώντας δε τα ταλέντα του να εξελιχθή και ευδοκιμήση. Ενώ αντιθέτως, κυριαρχούμενος από την «κακόχαρτον και

⁷ - « Ηδη μεν γαρ κλήρον εδασσάμεθ' άλλα τε πολλά αρπάζων εφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλίας δωροφάγους οί τήνδε δίκην εθέλουσι δικάσσαι». Ησιόδου, «Εργα και Ημέραι», στίχ. 37 .

⁸ - « Ουκ άρα μόνον έην Ερίδων γένος, αλλ' επί γαίαν εισί δύο. Την μεν κεν εηωνέσειε νοήσας, ή δ' έση μωμητή ... 'Η μεν γάρ πόλεμόν τε κακόν και δήριν οφέλλει σχετλή. Ού τις την γε φιλεί βροτός ... Την δ' ετέρην Κρονίδης υψίζυγος αιθέρι να ίων γαίης τ' εν ρίζησι και ανδράσι πολλόν αμείνω». Ησιόδου, ένθ ανωτ., σηχ, 11 - 19.

μισητήν» Έριν, προσπαθεί να αποκτήσει πλούτον και δόξαν με απάτην, βίαν, εξαγοράν συνειδήσεων και ανήθικα γενικά μέσα.

Ετσι, διαχωρίζεται το «πράττειν»: Εις την περιοχὴν της «Δίκης», Δικαιοσύνης. Από το «πράττειν» εις την περιοχὴν της «Υβρεως», της Αδικίας.

Το πρώτον εκπληρώνει την θείαν Θέλησιν και έχει την επιδοκιμασίαν της.

Ενώ το δεύτερον αντιπίπτει στο θέλημα του Διός, και αποδοκιμάζεται.

Η αγαθή Έρις γίνεται δημιουργική δύναμις με την ευγενή άμιλλαν μεταξύ των ανθρώπων, την «καλήν ζήλειαν» (φιλοτιμίαν). Φέρνει δε και παραδείγματα:

«Και ο σταμνάς τον σταμνά αμιλλάται (ζηλεύει) και ο μαραγκός τον μαραγκό και ο τραγουδιστής τον τραγουδιστή»⁹.

Αυτή η «καλή ζήλεια», η ευγενής άμιλλα, που είναι στοιχείον προόδου και αναπτύξεως (την οποίαν αναπτύσσει ο Ποιητής μας), εξεικονίζεται ανάγλυφη στον ψυχισμό και την περίφημη ρήση του στρατηγού Θεμιστοκλέους, που, θαυμάζοντας το κατόρθωμα του Μιλτιάδου, είπεν εκείνο το αμίμητον:

“Ουκ εά με καθεύδειν το του Μιλτιάδου τρόπαιον». Δεν με αφήνει να κοιμηθώ το κατόρθωμα του Μιλτιάδου εις τον Μαραθώνα!

Ο Πέρσης δεν εμφορείται από την αγαθήν Έριν. Δεν κινείται από ευγενή άμιλλαν, ώστε, εργαζόμενος τιμίως και αξιοποιώντας τον χρόνον και τις δυνατότητές του, να γίνη όχι μόνον αυτάρκης αλλά και να προοδεύση και να αναδειχθή. Κυριαρχείται από την «μισητήν Έριν», η οποία τον παρωθεί στην τεμπελιά, στην ανέχεια, που για την αντιμετώπισίν της καταφεύγει στις κλεψιές, τις απάτες, την εξαγοράν ασυνειδήτων δικαστών, γενικά στην παρανομίαν! Δι' αυτό, όχι μόνον από το αίσθημα της Δικαιοσύνης, που βλέπει να του προσβάλη ο τεμπέλης Πέρσης, αλλά και από αισθήματα αδελφοσύνης, που τον κάνουν να πονάη και να θέλη την διορθωσίν του, ξεσπά λέγοντας:

«Μα σύ Πέρση, στα στήθη σου τούτα βάλε τα καλά. Και η Έριδα η κακόχαρη το νού να μη σου παίρνη απ την δουλειά... Εργάζου, για να σε αποστρέφεται η πείνα και η σεβαστή να σε αγαπάη η Δήμητρα η ομορφοστέφανη, και τον σιτοβολώνα σου να τον γεμίζη σιτάρι. Η πείνα είναι παντοτινός του τεμπέλη σύντροφος... Μα κι οι θεοί, κι οι άνθρω-

⁹ - « Και κεραμεύς κεραμεί κοτέι και τέκτωνι τέκτων, και αιιδός αιιδώ» Αυτόθι,

ποι μισούνε αυτόν που ζή χωρίς δουλειά, κι έχει τα ίδια τα ένστικτα με τους κηφήνες, που δίχως καν κεντρί, τεμπέληδες άνεργοι χαραμίζουνε τρώγοντας των μελισσών τον μόχθο...

Έχε πάντα στο μυαλό σου πως : «Δεν είναι καμιά ντροπή η δουλειά.

Η αεργία (τεμπελιά) είναι ντροπή!..Τα χρήματα δεν πρέπει να τα φέρνει η αρπαγή. Εκείνα που δίνει ο θεός είναι πολύ συμφερότερα»¹⁰.

Η «σιδερένια» λογική του Ποιητού μας είναι η εξής: «Μπροστά στην καταξίωσιν και τον κατ' αρετήν βίον του ανθρώπου, οι θεοί έχουν βάλει τον ιδρώτα»¹¹

Πόσο θυμίζει το ρητόν από την Γένεσιν της Π. Διαθήκης: «Εν τω ιδρώτι του προσώπου σου φαγεί τον άρτον σου»¹².

Όταν κανείς αποφεύγει την εργασία, είναι φυσικόν να είναι άνευ πόρων, άπορος. Μη έχοντας πόρους από τίμια εργασία για να ζήση θα κατολισθήσει στο έγκλημα, υπό την ευρεία έννοια, στην παρανομία. Αποτελεί, λοιπόν, η αεργία (η τεμπελιά) αίτιον, που αναγκαίον αιτιατόν έχει την στέρησιν και το να γίνεται πηγή παραβατικότητας και προσβολών παντοίων της Δικαιοσύνης.

Η εννοιολογική διττότης, που διαπιστώνουμε εις την Έριν (Αγαθή Έρις –Μισητή Έρις), καθώς και εις τα διαμετρικώς αντίθετα αποτελέσματα που φέρνει η δράσις της καθεμιάς, συνάπτεται προς το δεύτερον βασικόν θέμα: Την **Δίκην**.

Κατά τον Ησίοδον, η Δίκη είναι θυγατέρα του Διός και της Θέμιδος.

«Υπάρχει κάποια Παρθένος, η Δικαιοσύνη, κόρη του Διός, που τιμούν και την σέβονται οι άρχοντες του Ολύμπου»¹³. Η Δίκη αυτή είναι η Εφορος, που άγρυπνα παρακολουθεί την πραγμάτωσιν της εν δικαιοσύνη συμπεριφοράς, ιδίως εκείνων, που είναι εντεταλμένοι να αποδίδουν δικαιοσύνην.

Κατά τον Ησίοδον δικαιοσύνη και δίκαιον είναι εκείνο που αποδίδεται εις τον άνθρωπον ως «**κάτι ανήκον εις αυτόν**». Είναι επιταγή **Θεού**.

Η πικρά όμως εμπειρία – προσωπική και κοινωνική – edίδαξε τον Ποιητήν ότι η απονομή της δικαιοσύνης συχνά πραγματοποιείται ως «σκολιή» και «ουκ ιθεία»! Γι αυτό και δεν διστάζει να καταφερθή κατά των άδικων κριτών, που δεν είναι άδικοι ένεκα πλάνης ή α-

¹⁰ - « Εργον ουδέν όνειδος, αεργίη δε το όνειδο; .. Χρήματα δ' ουχ αρπακτά, θεόδοτα πολλόν αμείνω»

¹¹ - « Της δ' αρετής ιδρώτα θεοί προπάροισεν έθη καν αθάνατοι» στίχ. 302-309

¹² - Γένεσκ, Κεφ. Γ' στίχ.19.

¹³ - « Έ δε τε Παρθένος εστί Δίκη, Διός εκγεγαυία κυδρη τ' αιδοίη τε θεοίς .. »Αυτόθι.

γνοίας, αλλά διότι «δεκάζονται», εξαγοράζονται και έτσι αντί δικαιοσύνης, που αναμένουν οι «διψώντες την δικαιοσύνην» κοινωνοί, εκείνοι «σκολής δίκης κρίνωσι θέμιστας», άδικες εκδίδουν αποφάσεις. Την συμπαιγνίαν Πέρση-Δικαστών στηλιτεύει λέγοντας:

“Η αδικία είναι ολέθρια για τους μικρούς ανθρώπους. Ακόμα κι οι μεγάλοι δυσκολεύονται να την σηκώσουν, και κάτω από το βάρος της λυγούν, τη μέρα που αναπάντεχες καταστροφές συντύχουν». Και συνεχίζει, απευθυνόμενος εις τους άδικους κριτάς : «Από αυτές τις άδικίες φυλαχτήτε βασιληάδες που καταβροχθίζετε τα δώρα που σας φέρνουν και τις στρεψοδικίες ολότελα λησμονήστε» Τους χαρακτηρίζει «οικοδόμους της δυστυχίας» και τους υπενθυμίζει : «Έχετε στον σας τούτο. Πως μαστορεύει δυστυχίες για τον εαυτόν του, αυτός που μαστορεύει δυστυχίες στους άλλους. Ο κακός στοχασμός είναι προπαντός ο πιο κακός για εκείνον που τον κάνει»¹⁴.

Εις την αυγή της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, ο Ησίοδος, ως φιλόσοφος μάλλον παρά ως ποιητής, προβάλλει την αλήθειαν ότι ο κάθε άνθρωπος φέρει ως σύμφυτον με την ύπαρξίν του περιουσίαν, την δύναμιν του φυσικού Δικαίου. Λέγει τα εξης καταπληκτικά:

«Ανάμεσα στους ανθρώπους ώρισεν ο γυιός του Κρόνου αυτόν τον νόμον:

Από τη μια, τα ψάρια και τα θηρία και τα πουλιά να τρώνε το ένα το άλλο («εσθέμεν αλλήλοις»). Από την άλλη, στους ανθρώπους έδωκε την δικαιοσύνη, που είναι απ όλα τα αγαθά το μεγαλύτερο»¹⁵.

Όρος αναγκαίος δια την ειρήνην μιάς χώρας είναι η ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Όχι δε μόνον από τους δικαστάς, αλλά όπως θα ιδούμε παρακατιόντες, από κάθε χειριστήν εξουσίας. Και η ειρήνη με τη σειράν της είναι κατά τον Ησίοδον η αγαθή τροφός των νέων («Ειρήνη δε αναζήν κουροτρόφος»).

Έτσι, έρχεται η στιγμή που ο Ποιητής με διθυραμβικό τρόπον θα επαινέση τους δικαίους και ευσυνειδήτους δικαστάς, τους οποίους θεωρεί συνετελεστάς της κοινωνικής ευδαιμονίας! Λέγει: «Μα αυτοί που για τους ξένους και τους ντόπιους εκδίδουν την κρίση την σωστή και στο τίποτα δεν βγαίνουν από τον δρόμο του δικαίου, αυτοί θωρούν

¹⁴ - « Υβρις γαρ τε κακή δειλώ βροτώ.Ουδέ μεν εσθλός ρηιδίως φερέμεν δύναται. Βαρύθει δ' υπ αυτής εγκύρσας αάησιν ... Ταύτα φυλασσόμενοι, βασιλήες δωροφάγοι ιθύνατε μύθους, σκολιών δε δικέων επί πάγχυ λάθεσθε ... Η δε κακή βουλή τω βουλευσαντι κακίστη».Στίχ. 214 επ .

¹⁵ - « ... ανθρώηοισι δ' έδωκε δίκην ή πολλών αρίστη γίνεται». Αυτόθι.

να ευτυχεί η Πόλις και μέσα στα κάστρα τους να λουλουδίξει ο λαός της»¹⁶

Το σύμφυτον με την ύπαρξίν του ανθρώπου αίσθημα του Δικαίου, που είναι η ειδοποιός διαφορά από τα άλογα ζώα, αυτό το «Δίκαια γινώσκων», είναι δια τον Ησίοδον το λογικώς πρότερον της «μέμψεως» και του καταλογισμού του αδικοπραγούντος. Αυτό το φυσικόν δίκαιον με την συμμαχίαν της φωνής της συνειδήσεως υπαγορεύουν εις τον λογικόν άνθρωπον να σέβεται τα δίκαια του συνανθρώπου του. Να κλείνη τα αυτιά του στις σειρήνες της «μισητής Εριδος» και στους πειρασμούς για «εύκολο πλουτισμό» με αισχρά μέσα, με εξαγοράν συνειδήσεων και αυτά που στη σύγχρονη γλώσσα μας λέγονται «διαπλοκή και παραδικαστικά κυκλώματα», σκοτώνοντας έτσι την δικαιοσύνη και την αξιοκρατίαν! Πολύ προτιμότερος, λέγει ο Ποιητής μας, είναι ο δρόμος που περνώντας από την άλλη πλευρά, οδηγεί στην δικαιοσύνη:

«Οδός δ' ετέροισι παρελθείν κρείσσων ες τα δίκαια».

Σήμερα όλοι, διανούμενοι και μη. Νομικοί και πολιτικοί. Κοινωνιολόγοι και δημοσιογράφοι και κάθε ένας που θέλει να προβάλλεται ως έχων «σύγχρονες Ιδέες» αμιλλώνται ποιός θα τονίση και θα γράψη περισσότερα για τα περίφημα «ανθρώπινα δικαιώματα»! Ο Ησίοδος **προτιμά** να διδάσκη και να υπενθυμίξη τον σεβασμόν των **«ανθρωπίνων υποχρεώσεων»!**

Αφού το αίσθημα του δικαίου είναι έμφυτον εις τον άνθρωπον, η απαίτησις της ορθής απονομής της δικαιοσύνης έχει αποδέκτας όχι μόνον τους δικαστάς και τους δικαζομένους. Η δικαιοσύνη αξιώνεται από κάθε χειριστήν εξουσίας, από βασιλείς και κυβερνήτας και άρχοντας. Και αυτοί είναι **υπόχρεοι** απέναντι στον Δία και την συνείδησίν των να την απονέμουν!

Εις την εποχήν του Ησίοδου δεν υπήρχαν συντεταγμένες εξουσίες. Ούτε διάκρισις των εξουσιών (νομοθετικής – εκτελεστικής – δικαστικής).

Οι άρχοντες «βασιλῆες» ήσαν και δικασταί, υποκείμενοι στις επιταγές του φυσικού δικαίου, και στις αποφάσεις των πρεσβυτέρων, τις ονομαστές ως «Θέμιστες», που αποτελούσαν, κατά κάποιον τρόπον υποτυπώδη, την νομολογίαν της εποχής εκείνης.

Όταν, λοιπόν, η απονομή των αξιωμάτων, θέσεων και πραγμάτων δεν εκφράζη «το πρόπον και το ανήκον» (δηλαδή αυτό που θεωρεί-

¹⁶ - « Οί δε δίκας ξεινοισί και ενδήμοισι διδούσιν ιθεία; και μη τι ηαρεκβαίνουσι δικαίου, τοίσι τέθηλε πόλις λαοί δ' ανθεύσιν εν αυτή». Στίχ. 225 επ.

ται δίκαιον να ανήκη σε κάποιον) και καταπατήται η αρχή της αξιοκρατίας, τότε τιτρώσκεται το αίσθημα του δικαίου. Εδώ η «Υβρις», η αδικία έχει ευρύτερες επιπτώσεις.

Μπορεί και ένας μόνον άρχοντας, που έχει την εξουσία να αποφασίζει για τους πολλούς, να γίνη παραίτιος γενικωτέρων κακών. Λέγει ο Ποιητής μας:

«Πολλές φορές ολόκληρη Πολιτεία την έπαθε εξ αιτίας ενός κακού ανθρώπου, όπου αμάρτησε και μηχανεύτηκε άδικα έργα»¹⁷.

Η «Υβρις», η αδικία, εκτός του δικαστηριακού χώρου, στον ευρύτερον κοινωνικόν – εθνικόν χώρον πλήττει περισσότερο κοινωνούς-πολίτες.

Η κατάχρησις εξουσίας από τους ισχυρούς και κρατούντας της ημέρας.

Η υπεροψία και αναίδεια των κυβερνώντων, που αθετούν τα δίκαια των αδυνάτων. Η «διαπλοκή» και ρουσφετολογία, που πλήττουν την «Αρχή» της αξιοκρατίας, είναι κοινωνικά φαινόμενα απόβλητα και κατακριτέα, από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα.

Ο Ησίοδος απευθυνόμενος στους ισχυρούς «Βασιλέας» της εποχής του και θέλοντας να αποφύγη την κατά μέτωπον σύγκρουσιν με τους «δωροφάγους» δυνάστας (ίσως τότε το αδίκημα της «Περυβρίσεως της Αρχής» να ..εστοίχιζε το κεφάλι του!), τους λέγει την παραβολήν του ιέρακος και της αηδόνας:

«Και τώρα μια παραβολή θα πώ στους βασιληάδες, αν κι έχουνε περίσσεια τη γνώση τους (τους κολακεύει ειρωνικά)...Έτσι μίλησε το γεράκι στο αηδόνη, με το πλουμιστό λαιμό, όταν το πήρε πολύ ψηλά μέσα στα σύννεφα, αρπαγμένο στα νύχια του. Έκλαιε εκείνο θλιβερά μέσα στα νύχια τα γαμψά του. Και το γεράκι εμίλησε και σκληρό λόγο του είπε: < Δύστηχο, τι είναι που λαλείς? Κάποιος πολύ πιο δυνατός σου σε κρατάει. Εκεί που εγώ σε πάω, εκεί πάς κι' εσύ, κι ας μούσαι και τραγουδιστής. Και όπως μου κάνει όρεξη, μπορεί και δείπνο να σε κάνω εγώ, μπορεί και να σ' αφήσω πάλι. <Χωρίς μυαλά είναι εκείνος, που τα βάζει με τους δυνατώτερους. Εκτός που χάνει την νίκη, μαζί με τις ντροπές και βάσανα τραβάει>¹⁸.

¹⁷ - «Πολλάκις και ξύμπασα Πόλις κακού ανδρός απηύρα, ός τις αλιτραίνη και ατάσθαλα ρηχανάαιαι». στίχ.240.

¹⁸ - «Αφρων δ' ός κ' εθέλη προς κρείσσονας αντιφερίζειν. Νίκης τε στέρεται προς τ' αίσχεςιν άλγεα πάσχει». Στίχ. 21 Ο επ.

Έτσι είπε το γεράκι το γοργοπετούμενο στ αηδόني, (ο ιέραξ ο ισχυρός εξουσιαστής – η αηδών ο αδύνατος πολίτης!). Το δίκαιον του ισχυροτέρου!

Η αλαζονία της εξουσίας, που ποδοπατεί το δίκαιο του αδυνάτου, έχει <διαζευχθή> την αξιοκρατίαν. Ο νόμος της ζούγκλας: Ο,τι θέλω κάνω!)¹⁹.

Είναι αξιοπαρατήρητον ότι ο σοφός Ποιητής μας δεν απαντά ευθέως εις την πρόκλησιν του ιέρακος, που συμβολίζει τους «βασιλέας αφρονέοντας».

Την απάντησιν και το υψηλόν δίδαγμα και την γεμάτην σύνεσιν συμβουλήν του την δίνει εμμέσως, απευθύνοντας τον λόγον εις τον άδικον Πέρσην, για να τον ακούσουν οι «άφρονες βασιλέες». Λέγει, λοιπόν, εις τον Πέρσην:

«Σύ Πέρση, άκουε την δικαιοσύνη και μη συνδαυλίζης την αδικία. Η δικαιοσύνη, όταν έλθη η ώρα της, θριαμβεύει ενάντια στην αδικία. Αμέσως βρίσκεται επί τόπου ο Όρκος, τρέχοντας στα αχνάρια των άδικων αποφάσεων (ο Όρκος υιός της Έριδος, εθεωρείτο δαίμων με ολεθρίαν δια τους επιόρκους ενέργειαν!)...δίκη δ' υπέρ Ύβρεως ισχύει, ες τέλος εξελθούσα»²⁰.

Η Ησιόδειος αυτή αρχή και αλήθεια «Δίκη δε υπέρ Ύβρεως ισχύει» έχει αποδειχθή ιστορικώς ως διαχρονικώς επικυρωμένον δίδαγμα! Υπερφίαλοι και αλαζόνες κυβερνήται. Ισχυροί της Γής δυνάσται των λαών. Τύραννοι και σφαγιασταί του δικαίου των αδυνάτων, που αιματοκύλισαν λαούς και έστησαν εκατόμβες, θυσίες στην τρελή και μισητή εγωπάθειά τους, όσον υψηλότερα επήρθησαν, με τόσον παταγώδη τρόπον εταπεινώθηκαν, εξευτελίσθηκαν και αφανίσθηκαν, από το προσκήνιον της Ιστορίας!

Ο Ησιόδος με την ποιήσιν του και τον φιλόσοφον λόγον του έγινε διδάσκαλος της Δικαιοσύνης, της Εργασίας και της ευγενούς Αμίλλης.

Εδίδαξε τους συγχρόνους του ως ραψωδός και τους ματαγενεστέρους με τα περισπούδαστα έργα του, ότι αυτό που καταξιώνει τον

¹⁹ - Την φράσιν αυτήν "Sic noio, Sic Jubeo" διαλαλούσε δημοσίως ο Δημήτριος Βούλγαρης την δεκαετίαν του 1870, εξ ου και το παρατσούκλι του «Τζουμπές». Ο Αλέξ. Βυζάντιος γράφει σχετικώς: «Υπήρξεν ο άνθρωπος της ανατροπής, ουχί ο άνθρωπος της αναπλάσεως ... ». Ιδε εις «Έκθεσιν των εν Ελλάδι συμβάντων» σελ. 300 επ.

²⁰ - Ο Όρκος εθεωρείτο υιός της Θέμιδος του απεδίδοντο δε δραστικές ενέργειες φοβερού «δαίμωνος» κατ εκείνων που παρέβαιναν τις επιταγές της « Δίκης», γινόμενοι συνεργοί της Αδικίας. Έτσι, ο Ησιόδος έχει φθάσει εις την πεποίθησιν ότι τελικώς υπάρχει θεοδικία, αρχή την οποίαν αηοφθένγεται με την επωδόν: «Δίκη δ' υπέρ ύβρεως ισχύει, ες τέλος εξελθούσα». Στίχ. 217.

άνθρωπον είναι ή έντιμη εργασία και η ευσυνείδητος εκτέλεσις του καθήκοντος, όπου έχει ταχθή.

Αυτά θα τον κάνουν αυτάρκη και θα τον προφυλάξουν από την δυναστικήν περίπτωξιν της «κακής Έριδος», που επιδιώκει να τον εξωθήσει στον παράνομον βίον. Εδίδαξε και διδάσκει ότι η παρανομία, η αδικία, η καταπάτησις του δικαίου και της αξιοκρατίας, ακολουθείται από ολέθριες συνέπειες για τους παραβάτες και ιδίως για αυτούς που έχουν επωμισθή την υψηλήν αποστολήν της απονομής της δικαιοσύνης ή αξιώθηκαν να γίνουν χειρισταί εξουσίας. Η κακή απονομή της δικαιοσύνης και η καταχρηστική και άδικος άσκησις της εξουσίας οδηγούν τις Πολιτείες σε αναστάτωσιν, σε ταραχές και πολέμους και δυστυχίες.

Τόσον εις την εποχήν του, όσον και εις τους ακολουθήσαντας αιώνας ο Ησίοδος είχε θαυμαστάς και μαθητάς, μηδε των Λατίνων εξαιρουμένων, οι οποίοι με σεβασμόν εμελετούσαν τα έπη του, τα εσχολίαζαν και τα υπομνημάτιζαν.

Ο Βιργίλιος εις το έργον του «Γεωργικά» μιμήθη το Ησίοδον και πολλούς στίχους από το «Έργα και Ημέραι» αυτολεξεί μετέφρασε. Θαυμαστής του Ησιόδου και ο Ισοκράτης έγγραψεν εις το έργον του «Προς Νικοκλέα»:

«Σημείον δ' αν τις ποιήσαιο την Ησιόδου ποιήσιν. Και γάρ τούτον φασί μεν άριστον γεγενήσθαι σύμβουλον τω βίω τω των ανθρώπων²¹»

Άριστος σύμβουλος εις τον βίον των ανθρώπων ο Ησίοδος, προτρέπων εις αρετήν.

Ο δε Πορφύριος μαθητής του Πλωτίνου και διδάσκαλος της νεοπλατωνικής σχολής μας διέσωσεν ότι: *«Ο φιλόσοφος Πυθαγόρας ήδε (έψαλλε) τα Ησιόδου ποιήματα, ίνα καθημερώση την ψυχήν»²².*

Και από τους νεωτέρους Ελληνιστάς ο Γερμανός Κάρολος Σίττλ, εις το προμνημονευθέν έργον του, με θαυμασμόν για τον Ποιητήν γράφει:

«Ούτος αδιαχώριστος εγεγόνει σύμβουλος των φιλολόγων Ελλήνων, ο ποιητικός γεωργός»²³.

Ο Ησίοδος δεν έζησε στην εποχήν της Χάριτος. Έζησε στα σκοτάδια της ομιχλώδους ειδωλολατρίας. ΠΩΣ τον αντιμετώπισεν η Χριστιανική Διανόησις;

²¹ - Ισοκράτους, «Προς Νυκλέα» στιχ.43 επ.

²² - Πορφυρίου, εν « Βίω Πυθαγόρου » (32).

²³ -Κ. Sittl, ένθ ανωτ. σελ.17.

Ιδού πώς ομιλεί δια τον Ησίοδον και το έργον του ο Μέγας Βασίλειος:

«Η τι ποτε άλλο διανοηθέντα τον Ησίοδον υπολάβωμεν, ταυτί ποιήσαι τα έπη, ά πάντες άδουσιν, ή ουχί προτρέποντα τους νέους επί αρετήν²⁴»

Ο Ησίοδος, όπως ελέχθη, έζησε και έγραψε προ 2800 ετών περίπου, για την αγαθήν και κακήν Έριν, την εν εντιμότητι εργασίαν και ευγενή άμιλλαν και την Δικαιοσύνην υπό την ευρύτεραν έννοιαν της δικαιοκρασίας και αξιοκρατίας.

Εάν ερχόταν σήμερα εις την Πατρίδα του την Ελλάδα: Ποίον είδος Δικαιοσύνης θα συναντούσε; Θα ανελάμβανε να τον ενημερώση πληρέστερα ένας σύγχρονος πνευματικός άνθρωπος, καθηγητής του πανεπιστημίου και θα του έλεγε τα εξής:

“Ησίοδε, μόλις εβγήκα από ένα σεμινάριο με θέμα <Διαφθορά και Οικονομία>. Στην συζήτηση αυτή υποστηρίχθηκε ότι η διαφθορά είναι εγγενές φαινόμενο της ανθρωπίνης κοινωνίας... Στην χώρα μας η διαφθορά στο Δημόσιο έχει ξεπεράσει τα όρια του συναγερμού. Έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και ευδοκιμεί σε κάθε είδος δημόσιες υπηρεσίες, όπως εφορίες, δικαστήρια, αστυνομία, κεντρικές υπηρεσίες υπουργείων, νομαρχίες, πολεοδομίες κλπ. Περιλαμβάνει άτομα και υπαλλήλους σε κάθε επίπεδο της ιεραρχίας, από τον κλητήρα ως τον διευθυντή, καθώς επίσης άτομα κάθε ιδεολογικής και πολιτικής προέλευσης ή κατεύθυνσης...». Και ο κ. καθηγητής έκλεισε την ενημέρωσιν του Ησιόδου με το εξής μελαγχολικό ερώτημα:

“Πως είναι δυνατόν σε μια κοινωνία που ανέχεται και ενθαρρύνει τη διαφθορά σε τέτοιο σημείο, ώστε να αποτελεί (η διαφθορά) λειτουργικό της στοιχείο, να δημιουργηθούν μηχανισμοί που να την περιορίζουν»²⁵.

Δυστυχώς η «κακόχαρτη και μισητή Έρις» του Ποιητού μας εξακολουθεί να εξασκή «εξουσιαστικήν» επίδρασιν και σήμερα στις αρχές του 21ου αιώνας.

Αυτό που χαρακτηρίζει την κοινωνία μας είναι η δίψα για εύκολο και χωρίς κόπο πλουτισμό. Η εκτεταμένη «διαφθορά και ανίερη διαπλοκή» που παραλύει τους θεσμούς, αποσυνθέτει αργά αλλά σταθερά αυτόν τον κοινωνικόν ιστόν!

Ούτε η χριστιανική μας κοινωνία κατώρθωσε να αποβάλη την «κακήν Έριν».

²⁴ - «Προς τους Νέους: Πώς αν εξ Ελληνικών λόγων ωφελοίντο» σελ. 30.

²⁵ - Θ.Π.Λιανού, «Ζητούνται Αδιάφθοροι» Εφημ.» Το Βήμα» 12.5.1996 σελ. Α 17.

ΠΩΣ εξηγείται αυτό; Την απάντησιν δίνει μια άλλη φωνή από το παρελθόν:

“Συνήδομαι τω νόμω του Θεού κατά τον έσω άνθρωπον. Βλέπω δε έτερον νόμον εν τοις μέλεσί μου, αντιστρατευόμενον τω νόμω του νοός μου και αιχμαλωτίζοντά με τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου»²⁶.

«Με τον νούν και την καρδιάν μου, που αποτελούν τον εσωτερικόν άνθρωπον δοκιμάζω μεγάλην ικανοποίησιν και ευχαρίστησιν εις το να ακολουθώ και να τηρώ τον νόμον του θεού. Βλέπω όμως να κυριαρχή άλλος νόμος και άλλη δύναμις εις τα μέλη μου, ο νόμος και η δύναμις της αμαρτίας. Αυτός δε ο νόμος εναντιώνεται και μάχεται εις όσα ο νούς μου και η συνείδησίς μου αναγνωρίζουν ως νόμον ορθόν, και με κάνει δούλον αιχμάλωτον εις τον νόμον της αμαρτίας, που κυριαρχεί εις τα μέλη μου».

Είναι η φωνή του Απ. Παύλου, που διεκτραγωδεί το δράμα του χωρίς Χριστόν ανθρώπου. Ο «Έτερος νόμος», που αντιστρατεύεται τω «νόμω του νοός» είναι η «κακόχαρτη και μισητή Έρις» του Ησιόδου, που αιχμαλωτίζει τον άνθρωπον και τον σπρώχνει στα «σχέτλια έργα». *«Διάκειται, πράγματι, η διάνοια του ανθρώπου επιμελώς επί τα πονηρά εκ νεότητος αυτού»²⁷.*

Όχι μόνον ο Ησιόδος και ο Όμηρος αλλά και όλοι οι ακολουθήσαντες φιλόσοφοι επισημαίνουν τις συμφορές που ακολουθούν την δράσιν και τα έργα των ανθρώπων που κυριαρχούνται από την «μισητήν Έριν – τον Έτερον νόμον»! Δεν ημπόρεσαν και δεν ημπορούν όμως να βοηθήσουν τον άνθρωπον να απαλλαγή από την «μισητήν Έριν – Έτερον νόμον».

Εκ μέρους όλων αυτών των σοφών εκπροσώπων του ανθρωπίνου γένους, δια μέσου των αιώνων, ο Απόστολος Παύλος, μετά την λυπηράν διαπίστωσιν που ακούσαμε, αφήνει κραυγήν απογνώσεως λέγων :

«Ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος. Τις με ρύσεται εκ του σώματος του θανάτου τούτου»; Ταλαίπωρος που είμαι! Ποίος θα με σώση από το κυριευμένο από την αμαρτίαν σώμα μου, που είναι το όργανο του θανάτου;

Ποίος θα μας σώση από τον κατήφορον που έχουμε πάρη ως άτομα, έθνος και κοινωνία στα σκοτάδια της διαφθοράς και διαπλοκής και κοινωνικής αποσυνθέσεως;

²⁶ - Προς Ρωμ. Κεφ. Ζ' στίχ.22-23.

²⁷ - Γένεσις, Κεφ.Η' σπιχ. 21.

Και δίνει την απάντησιν : «*Ευχαριστώ τω Θεώ δια Ιησού Χριστού του Κυρίου Ημών... Ουδέν νυν κατάκριμα τοις εν Χριστώ Ιησού. Ο γαρ νόμος του πνεύματος της ζωής εν Χριστώ Ιησού ηλευθέρωσε με από του νόμου της αμαρτίας και του θανάτου*»²⁸. Ευχαριστεί τον Θεόν διότι δια μέσου της θυσίας του Ιησού Χριστού, ο άνθρωπος ελευθερώθηκε από το προπατορικό αμάρτημα (την «κακήν Έριν - Έτερον νόμον») και έχοντας την Χάριν του Αγίου Πνεύματος ζή πλέον μια καινούργια ζωή, ενωμένος με τον Χριστόν.

Από Σαύλος διώκτης και χριστιανομάχος, και ανθρωποκτόνος έγινε Παύλος! Ο πρώτος μετά τον Ένα, Οικουμενικός Διδάσκαλος και αναμορφωτής! Ιδιαίτερος δε Διδάσκαλος και Ιδρυτής της Ελλαδικής Ορθοδόξου Εκκλησίας!

Δια τον Χριστόν δε είπε και ο Αετός της Πάτμου Ιωάννης ο Ευαγγελιστής ότι:

«*Όσοι έλαβον αυτόν έδωκεν αυτοίς εξουσίαν τέκνα Θεού γενέσθαι*»²⁹.

Πράγματι, η Ιστορία διδάσκει αψευδώς πώς όσοι Τον ηγάπησαν ειλικρινά όχι μόνον την «κακόχαρτη Έριν – τον Έτερον νόμον» ενίκησαν και υπέταξαν, αλλά ανεδείχθησαν εις την Κοινωνίαν Άγιοι και εις το Έθνος μας Ευεργέται.

Ας ευχηθούμε άρχοντες, ποιμένες, ηγέτες και λαός να θελήσουμε να γίνουμε ειλικρινώς μιμηταί του Απ. Παύλου, για να δούμε καλλίτερες ημέρες, νικώντας «την κακόχαρτη και μισητή Έριν και τον Έτερον Νόμον» εντός μας, με την πανσθενή Δύναμιν του Χριστού μας.-

²⁸ - Προς Ρωμ. Κεφ.Ζ' 25- Η 2.

²⁹ - Κατά Ιωάν. Κεφ.Α' στήχ.12.

ΦΙΛΟΛΑΟΣ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Δ.Ν. - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ'ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

I. B. A. - A.A.A. - L.C.I.ARB.

CURRICULUM VITAE

Ο Φιλόλαος Δημ. Δημητρίου εγεννήθη εις το Λεοντάριον Βοιωτίας.

Μετά τις εγκύκλιες σπουδές εις το Γυμνάσιον Θηβών, εφοίτησεν εις την Νομικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ενεγράφη εν συνεχεία εις τον Δικηγορικόν Σύλλογον Αθηνών και έκτοτε ασκεί την Δικηγορίαν ως Δικηγόρος παρ Εφέταις και παρ Αρείω Πάγω.

Το 1974 μετέβη εις το Λονδίνον όπου ενεγράφη και εφοίτησεν εις το εκεί Πανεπιστήμιον "KING' S COLLEGE UNIVERSITY", ασχοληθείς εις το Δίκαιον των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και εις το Ναυτικόν Δίκαιον.

Εξειδικεύθη εις το Διαιτησιακόν Δίκαιον, εις τον χώρον του οποίου έχει συγγράψει σχετικά βιβλία.

Από το έτος 1978 ανεδείχθη μέλος της ανωτέρας τάξεως ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ (FELLOW) του "THE LONDON CHARTERED INSTITUTE OF ARBITRATORS", και από του έτους 1980 μέλος της "AMERICAN ARBITRATION ASSOCIATION PANELS", που εδρεύει εις την Ν. Υόρκην, συγχρόνως δε και του "INTERNATIONAL BAR ASSOCIATION", πού εδρεύει εις το Λονδίνον.

Επιστρέψας εις την Πατρίδα το έτος 1980 έγινε μέλος της Ενώσεως Ναυτικού Δικαίου και μέλος επίσης της "Μονίμου Επιτροπής Ναυτιλιακών Θεμάτων" του "ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ της ΕΛΛΑΔΟΣ", εις την οποίαν του ανετέθη ή αναθεώρησις των Κανόνων Διαιτησίας τούτου, κατά το πρότυπον του Αγγλικού Διαιτησιακού Δικαίου.

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ

Εχει συγγράψει:

- "Τό Δίκαιον της Διαιτησίας εν Αγγλία" (1979 σελ. 379), έκδοσις του Ναυτικού Επιμελητηρίου Ελλάδος.
- "Περί της εξ Εγγυήσεως Ευθύνης του Εγγυητού εις το Αγγλικόν Δίκαιον" (1981).
- "Έλεγχος των Δικαστηρίων επί Διαιτησίας και αι Τελευταίαι Νομοθετικά Μεταρρυθμίσεις εν Αγγλία" (1981).
- "Αι Ναυτιλιακαί Διαφοραί και η Διαιτησία εν Αγγλία» (1982).

- «Ελεγχος των Δικαστηρίων επί των Διαιτητικών Αποφάσεων εν Αγγλία» (1987).
- “Το Δίκαιον της Διαιτησίας εις τας Η.Π.Α.”, Διδακτορική Διατριβή, κατατεθείσα εις την Νομικήν Σχολήν Πανεπιστημίου Αθηνών και εγκριθείσα το 1994.
- Το έργο αυτό βελτιωθέν και εκσυγχρονισθέν εκκυκλοφόρησε εις νέαν έκδοσιν Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, σελ. 343 (2004).
- «Πολιτική και Δημαγωγία», Ανάτυπον «ΑΚΤΙΝΕΣ» (2006).
- «Ελεύθερη Συμβίωση και Παλλακεία», Ανάτυπον «ΑΚΤΙΝΕΣ» (2007).
- «Προβλήματα Οικογενειακού Θεσμού» (Πίστη και Ζωή), Εκδόσεις «ΔΑΜΑΣΚΟΣ» (2008)
- “Το Τρίπτυχο (Πατρίδα – Θρησκεία – Οικογένεια” (2013).

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΑΡΘΡΑ - ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

- «Η Ετερονομία εις τον Ησίοδον τον Βοιωτόν και τον Απόστολον Παύλον» εις «ΑΚΤΙΝΕΣ» (2002).
- «Θεσμοί Δικαίου αντίθετοι εις την Χριστιανικήν Ηθικήν», εις «ΑΚΤΙΝΕΣ»(2003).
- «Ο άπαξ γεννηθείς Δίς αποθνήσκει. Ο δις γεννηθείς Απαξ αποθνήσκει», εις «ΑΚΤΙΝΕΣ» (2004).
- «Αρχαιολάτραι και Ειδωολάτραι Πολέμοι της Χριστιανικής Πίστεως και Εκκλησίας Παλαιότεροι και Σύγχρονοι», εις το περιοδικόν «ΕΛΛΗΝΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ» (2004).
- «Η Παρουσία του Αγωνιστού Χριστιανού εις την σημερινήν Κοινωνίαν», εις «ΑΚΤΙΝΕΣ» (2005).
- «Η Αμφίπλευρη Λειτουργία της Συγγνώμης, ως Αναγκαίος Ορος Υγιούς Πνευματικής Ζωής», εις το «Ειρήνην Διώκετε Μετά Πάντων», Εκδοση της «Πανελληνίου Ομοσπονδίας Χριστιανικών Σωματείων ο «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»», (2005).
- «Ωρα ημάς ήδη εξ ύπνου εγερθήναι», εις «Επί τώ Κυρίω Πέποιθα», Εκδοση της (Πανελληνίου Ομοσπονδίας Ορθοδόξων Χριστιανικών Σωματείων «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»», (2010).

Υπό έκδοσιν είναι τα εξής έργα:

- “ Περί του Κύρους των Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων”.
- “ Η Εκτέλεσις των Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων”.
- « Κέντρα Διεθνούς Διαιτησίας και Κανονισμοί αυτών».
- « Σύγχρονοι Πολέμοι του Χριστιανισμού».

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ

Ησχολήθη εις την Δημοσιογραφίαν και ήτο τακτικός συνεργάτης των εφημερίδων: “Μαθητικόν Σάλπισμα”, “ Η Φωνή των Θηβών”, “Αθηναϊκόν Φως” και των περιοδικών “ Ξενία” και “ Ελληνικά Δίκαια”.

ΔΙΕΤΕΛΕΣΕ :

Ειδικός Γραμματεύς της “ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ”

Ιδρυτικόν Μέλος της “ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΩΣΕΩΣ”(Π.Ο.Ε.).

Ιδρυτικόν Μέλος και Μέλος του Δ.Σ. της “ ΕΝΩΣΕΩΣ ΘΕΑΜΑ ΚΑΙ ΝΕΟΤΗΣ”.

Ιδρυτικόν Μέλος και Πρόεδρος του Δ.Σ του Συλλόγου “ ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο

ΑΙΤΩΛΟΣ”. Ιδρυτικόν Μέλος και Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της “ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΒΟΙΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ”. Τακτικόν Μέλος του “ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

“ΠΑΡΝΑΣΟΣ”. Πρόεδρος της «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ «ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ».

Καλείται και συμμετέχει σε Διεθνή Συνέδρια που οργανώνουν οι Διεθνείς

Οργανισμοί Διαιτησίας και έχει δώσει πολλές Διαλέξεις εδώ και εις το Εξωτερικόν επί Κοινωνικών, Εθνικών και Πνευματικών θεμάτων.

=====

Εκδηλώσεις στο Πνευματικό Κέντρο Άσκης το 2015

Παρασκευή 27 **Φεβρουαρίου** : Παράσταση “Προμηθέας Δεσμώτης”.

Σάββατο 28 **Μαρτίου** : “Ο Νικηταράς και η οικονομική κρίση” με τον Δημ. Μπατσιούλα. Την εκδήλωση στόλισε η εξαιρετική χορωδία Μαυρομματίου.

Σάββατο 25 **Απριλίου**: “Το δημοτικό τραγούδι” με τον Χαράλαμπο Παπανικολάου και την Ελένη Χρήστου.

Σάββατο 30 **Μαΐου**: “Ο μύθος της Μέδουσας και η γέννηση της μουσικής”, με την καθηγήτρια του Παντείου κ. Χαρίκλεια Τσοκανή.

Παρασκευή 26 **Ιουνίου**: “Το DNA και πρακτικές χρήσεις της τεχνολογίας αυτού”, με τον διδάκτορα Χημείας Ευθύμιο Α. Καπέλιο.

Το Σάββατο 26 **Σεπτεμβρίου**, δεν έγινε ομιλία, λόγω συμμετοχής του Συλλόγου στην επίσκεψη – ενημέρωση που είχε το Σωματείο “ΔΙΑΖΩΜΑ” στον Ορχομενό Βοιωτίας.

Σάββατο, 17 **Οκτωβρίου** : «Η συμβολή του Σπηλαίου Σαρακηνού στην προϊστορία της Βοιωτίας», με τον καθηγητή Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου κ. Αδαμάντιο Σάμψων.

Τρίτη, 27 **Οκτωβρίου**, επετειακή εκδήλωση με :

- “Το Ναυτικό του «ΟΧΙ» και των ωκεανών” με τον ναύαρχο ε.α. κύριο Κων/νο Καταγά.

- “Τραγούδια εποχής” με την χορωδία Αγίου Θωμά, υπό τη διεύθυνση του κ. Σταμάτη Φουντουζή.

Σάββατο, 28 **Νοεμβρίου** : «Οι περί δικαιοσύνης αντιλήψεις του Ησιόδου» με τον νομικό και συγγραφέα κ. Φιλόλαο Δημητρίου